

ЦЕНТР ПЕРЕПІДГОТОВКИ
ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
КЕРІВНИХ КАДРІВ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ
ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

КАФЕДРА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ТА ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ

**БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА КРАЇН
В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ.
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД - УКРАЇНА**

Навчально-методичні матеріали

КИЇВ
2012

Затверджено навчально-методичною радою Центру перепідготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів органів державної податкової служби України.

Навчально-методичні матеріали: «Бюджетно-податкова політика країн в умовах ринкової економіки. Зарубіжний досвід – Україна»

/ Уклад: Свешніков С.М. – завідувач кафедри державного управління та податкової політики, канд. техн. наук, старший науковий співробітник;

Крижановський В.І. – старший викладач кафедри державного управління та податкової політики, канд. техн. наук, старший науковий співробітник;

Демченко Г.В. – методист 2-ї категорії кафедри державного управління та податкової політики, - К.: ДПС України. 2012.

Комп'ютерна верстка: Лепеха О.Ю.

© Центр перепідготовки
та підвищення кваліфікації
керівних кадрів органів
державної податкової
служби України, 2012

ЗМІСТ

стор.

1. Бюджетно-податкова політика – складова фінансової політики. Сутність, функції, ефективність, органи управління та правове забезпечення.....	4
2. Види та теоретичні аспекти податкової політики держави.....	6
3. Принципи формування та концептуальні підходи реалізації податкової політики держави в умовах глобалізації	10
4. Особливості бюджетного процесу країн для досягнення економічної стабільності.....	15
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	20
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	21
ТЕСТОВІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ.....	22

1. Бюджетно-податкова політика –складова фінансової політики.

Сутність, функції, ефективність, органи управління та правове забезпечення

Фінансова політика держави — комплекс взаємопов'язаних і цілеспрямованих заходів держави щодо мобілізації фінансових ресурсів, їх розподілу та використання на основі фінансового законодавства країни з метою реалізації тієї чи іншої державної програми соціально-економічного розвитку.

Складові фінансової політики:

- бюджетно-податкова;
- кредитно-грошова;
- інвестиційна;
- страхова;
- амортизаційна;
- валютна;
- митна.

З урахуванням сучасних тенденцій глобалізації економічних систем і посилення інтеграційних процесів у світі, **бюджетно-податкова політика держави** – це сукупність правових, фінансових і організаційних заходів держави у сфері регулювання бюджетних і податкових відносин, які направлені на формування і використання фінансових ресурсів в системі регулювання економічного розвитку країни. Найчастіше її ототожнюють з *фіскальною або податковою політикою*. Така точка зору має підстави для існування, оскільки зміст і роль будь-якої політики визначається її цілями.

<i>Цілями бюджетно-податкової політики в Україні з позицій існуючих економічних проблем та здійснюваних нині перетворень є:</i>
<ul style="list-style-type: none"> • забезпечення росту (подолання спаду) виробництва та стабілізація економіки;
<ul style="list-style-type: none"> • стимулювання розвитку пріоритетних сфер діяльності та структурних перетворень;
<ul style="list-style-type: none"> • досягнення різкого структурного зрушення економічних пропорцій на користь тих виробників, які працюють безпосередньо на задоволення потреб населення;
<ul style="list-style-type: none"> • стримування інфляційних процесів;
<ul style="list-style-type: none"> • забезпечення достатніх надходжень до бюджету для фінансування невідкладних соціальних програм;
<ul style="list-style-type: none"> • створення найсприятливіших умов для стимулювання ділової інвестиційної активності, розвитку підприємництва тощо.

ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ

<i>Фіскальна функція</i>	<i>Функція економічного регулювання</i>	<i>Функція вирівнювання доходів</i>
Бюджетно-податкова політика забезпечує необхідні ресурси для урядової діяльності, а саме: <ul style="list-style-type: none"> • на військово-оборонні витрати; • на реалізацію економічних і соціальних програм; • на підтримку уряду тощо 	Податки та видатки бюджету використовуються як інструменти управління економікою та досягнення певних цілей економічної політики (економічного зростання, структурної перебудови тощо)	Бюджетно-податкове регулювання виступає як інструмент перерозподілу ВВП з допомогою прогресивної шкали оподаткування, а також системи трансферних виплат бідним, безробітним, інвалідам, сиротам тощо

Відносні межі ефективності бюджетно-податкового регулювання формуються залежно від функцій і характеру бюджетно-податкової політики розподіляються на три групи: 1) мотиваційні; 2) кон'юнктурні; 3) соціальні. Розрізняють мінімально та максимально допустиму межі, що визначаються цілим переліком макроекономічних чинників.

Мінімально допустима межа є змінною та залежить від таких факторів:

- поточний стан економіки;
- загальний рівень життя у країні, що визначає споживацькі стереотипи;
- модель регулювання економіки:

Максимально допустима межа — це та межа перерозподілу доходів, за яку держава не має переходити за будь-якої моделі ринкової економіки. Проблема визначення максимальної межі — одна з найскладніших у сучасному ринковому господарюванні.

Держава здійснює реалізацію бюджетно-податкової політики за допомогою певних **органів державного управління**, які з урахуванням ролі, місця, функцій та обсягів діяльності поділяються на такі групи:

I — загальнодержавні органи управління;

II — органи оперативного управління.

Залежно від історичних традицій, державного устрою і політичної системи **органами публічної влади** є, наприклад: Парламент у Великобританії, Національні збори у Франції, Конгрес у США, Бундестаг у Німеччині, Федеральні збори в Російській Федерації, Верховна Рада в Україні. **Загальнодержавні органи управління** в Україні представлені органами законодавчої влади (Верховна Рада України, Верховна рада Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування) та органами виконавчої влади загальної компетенції (Кабінет Міністрів України, Рада Міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська і Севастопольська міська, районні та районні в містах державні адміністрації).

Бюджетно-податкова політика реалізується через **спеціалізовані державні органи оперативного управління**, насамперед через фінансовий апарат, склад і структура якого зумовлені історично відповідно до державного устрою країни.

В Україні держава реалізує бюджетно-податкову політику через Міністерство фінансів України (центральный апарат та місцеві фінансові органи). Крім того, для забезпечення виконання Державного бюджету існує ряд органів, а саме Рахункова палата України, Державне казначейство, Державна контрольно-ревізійна служба, система органів Державної податкової служби України, митні органи України.

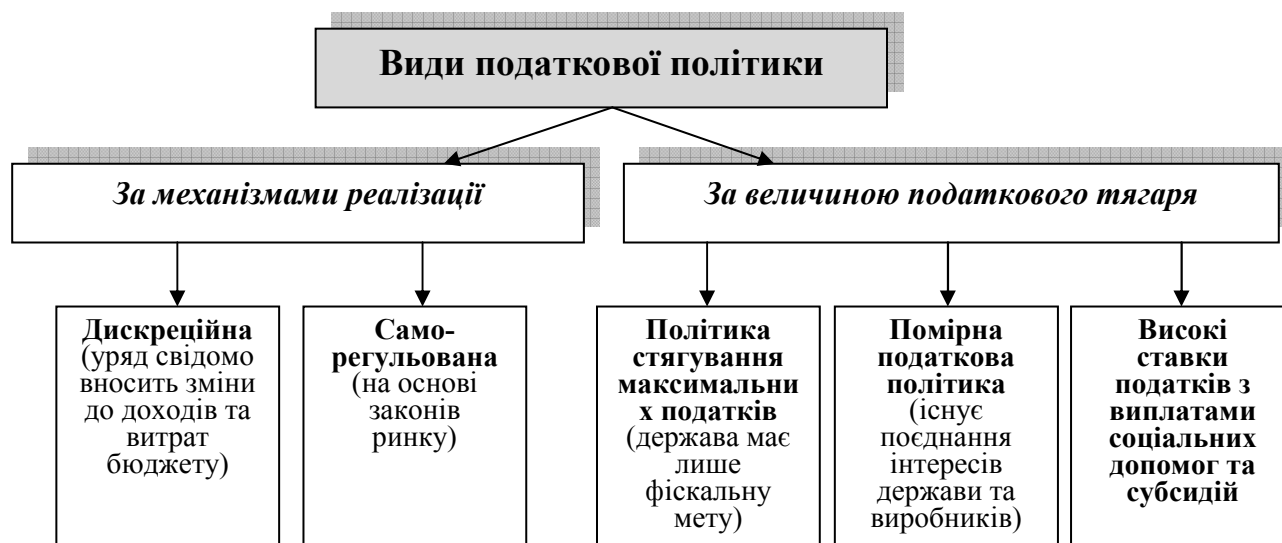
Законодавчо-правове забезпечення бюджетно-податкової політики — комплекс правових документів та нормативно-законодавчих актів, що регламентують бюджетні відносини та оподаткування.

2. Види та теоретичні аспекти податкової політики держави

Податкова політика - це система відносин, що складаються між платником податків і державою, а також стратегіями їх дій у різних умовах господарювання та економічних системах.

Податкова політика відображає тип, ступінь і мету державного втручання в економіку і змінюється залежно від ситуації, що сформувалась в ній.

Дискреційна фінансова (бюджетно-податкова) політика передбачає проведення заходів уряду, що спрямовані на забезпечення повної зайнятості та виробництва неінфляційного ВВП шляхом зміни державних видатків, системи оподаткування та підходів до формування державного бюджету в цілому. Тобто іншими словами цілеспрямовані зміни в розмірі державних витрат, податків і сальдо державного бюджету.

Дискреційна фінансова політика поділяється на:

- **стимулюючу (фінансова експансія)**
- **обмежувальну (податкова рестрикція)**

Обмежувальна політика застосовується для боротьби з інфляцією, а стимулююча – для згладжування циклічності розвитку економіки і забезпечення економічного росту. Стимулююча політика може породжувати інфляцію.

При **недискреційній (автоматичній) фінансній політиці** бюджетний дефіцит та бюджетний надлишок виникають автоматично, внаслідок дії автоматичних стабілізаторів економіки. Такими стабілізаторами в економіці є прогресивна податкова система і трансфертні платежі. Зміна вказаних величин внаслідок циклічних коливань сукупного доходу приводить до збільшення чистих податкових надходжень у періоди зростання ВВП і до їхнього зменшення у фазі економічного спаду.

Основні інструменти бюджетно-податкової (фінансової) політики є податки та державні витрати.

Державні видатки являють собою витрати, що пов'язані з діяльністю держави, визначають відносні розміри приватного і державного секторів економіки, тобто відносні розміри приватного і суспільного споживання ВВП.

Сукупні державні видатки (GP – *Government purchases*) поділяються на чотири категорії, їх можна розрахувати такою формулою:

$$GP = C_g + Tr + i \cdot D_g + I_g,$$

де C_g – споживання в державному секторі (заробітна плата робітникам державного сектора, платежі за товари, що купуються для поточного споживання); Tr – трансферти приватному сектору; $i \cdot D_g$ – проценти з державного боргу; I_g – державні інвестиції. Три перші категорії витрат утворюють поточні видатки держави (C_g , Tr , $i \cdot D_g$), остання категорія – державні капітальні видатки (I_g).

Держава фінансує свої видатки насамперед за рахунок податкових надходжень. В широкому розумінні **податки** – це всі фінансові вилучення, встановлені державою, в тому числі відрахування до цільових позабюджетних фондів (наприклад, внески до державного пенсійного фонду).

Система податків регулює циклічність коливань економіки.

КЛАСИФІКАЦІЯ ПОДАТКІВ

Податки впливають на економіку через використовуваний дохід економічних агентів та зміну відносних цін. У залежності від системи оподаткування вплив податкової політики на макроекономічні зміни може проявлятися по-різному. В цілому зниження податків стимулює зростання приватних витрат і сукупної пропозиції. З цією метою інколи застосовують **податкові пільги**, тобто зменшення податкових ставок або повне звільнення від податків окремих підприємств чи виробництв залежно від їхнього профілю, характеру виробленої продукції і виконаних робіт, використаної робочої сили, зони розміщення. Зростання податків, навпаки, призводить до скорочення приватних витрат та загального обсягу виробництва.

Роль податків в житті суспільства характеризує підсумковий показник – **податковий тягар** і визначається як відношення суми податкових зборів до сукупного національного продукту. Він відображає ту частину виробленого суспільством продукту, яка перерозподіляється через бюджетні механізми:

$$T^* = \frac{T}{Y} 100\%,$$

де T^* – податковий тягар;

T – сума нарахованих податків за звітний період;

Y – обсяг реалізованої продукції.

У довгостроковому періоді абстрактна модель «**крива Лаффера**» (рис.1) – описує залежність доходів держави від рівня податків, згідно з якою обсяг податкових надходжень залежить від середньої ставки податку і величини доходу (ВВП). Якщо ставка оподаткування дорівнює нулеві, то держава не отримує податків. Підвищення ставки податку від 0% до певного рівня m супроводжується збільшенням податкових надходжень до бюджету. Оптимальним вважається рівень 30-40%. Але подальше збільшення податкового навантаження шляхом підвищення сумарної ставки податків пригнічує виробництво і викликає скорочення сукупних доходів і витрат – джерела податків, або податкової бази («заборонна зона» – 40-50%). Підвищення ставки податку (від t_0 до 100%) супроводжується скороченням податкових надходжень до бюджету, економічна діяльність втрачає сенс і припиняється, економіка стає «тіньовою», а держава залишається без доходів.

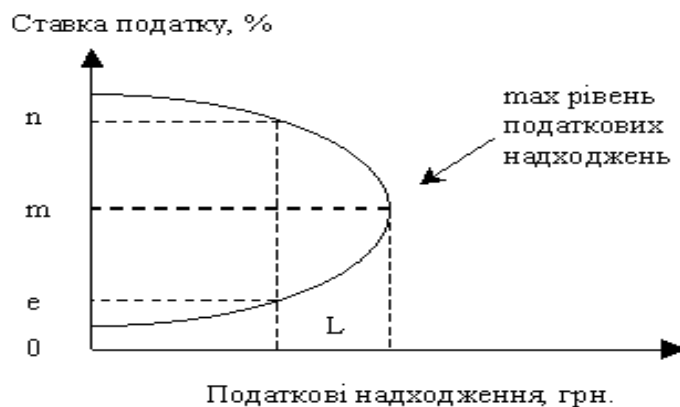

Рисунок .1 – Крива Лаффера

Подібні висновки щодо оптимального рівня податкового навантаження є теоретичними, оскільки крива Лаффера не враховує особливості діючої системи оподаткування і конкретних умов, що склались в економіці тієї чи іншої країни. Слід зазначити, що єдиний оптимальний рівень оподаткування для всіх країн визначити неможливо. Як свідчить світовий досвід, абсолютна межа податкових вилучень у ВВП становить 45—50 %. У скандинавських країнах (Швеції, Норвегії, Данії) частка податків у ВВП традиційно перевищує 50 % (в Швеції близько 75%) , але там склалась досить раціональна та ефективна система перерозподілу зібраних коштів. Слід зазначити, що питання стосовно оптимального рівня податкового тягара донині лишається дискусійним. Використовуючи існуючий досвід, його

можна визначити лише емпіричним шляхом на основі розрахунково-аналітичних балансів (матеріальних, фінансових, трудових), міжгалузевого балансу виробництва і розподілу продукції і нормативів усіх статей державних витрат і державного боргу, встановлених на той чи інший період з урахуванням факторів, що визначають потенціал оподаткування за певних історичних умов.

Потенціал оподаткування будь-якої країни визначають такі фактори: загальний стан економіки; соціальна політика держави; воєнна доктрина; рівень реального доходу на душу населення; виробнича структура економіки і значення різних видів господарської діяльності (наприклад, роль зовнішньої торгівлі, частка прогресивних галузей виробництва, ступінь участі іноземного капіталу у приватних підприємствах тощо), а також політичні та інституціональні чинники.

Сучасні тенденції системи оподаткування:

- перенесення акценту з фіскальної ролі податків на стимулюючу (інноваційна спрямованість, виробництво);
- зниження прогресивності (стосовно ставок) оподаткування та детінізація економіки;
- зниження податків із прибутку підприємств;
- зменшення податкових пільг.

3. Принципи формування та концептуальні підходи реалізації податкової політики держави в умовах глобалізації

Буржуазна цивілізація виробила відомі критерії оподаткування: *справедливість, неупередженість, рівність, всеосяжність, платоспроможність*. Додержання цих правил – необхідна умова здорового соціально-економічного розвитку, а порушення неминуче веде до занепаду держав. Тому **принципи формування податкової політики** виступають основними критеріями оцінки якості податкового механізму.

1. Принципи бюджетного забезпечення	
<i>Принцип достатності</i> — обумовлює забезпечення достатніх доходів усіх бюджетів (державного та місцевого) для фінансування їх видатків	
<p><i>Принцип різноманітності податків</i> — зумовлює сукупність диференційованих податків та об'єктів їх оподаткування, реалізує ефект взаємодоповнюваності податків</p>	<p><i>Принцип єдиного податку</i> — обумовлює об'єднання в один податок платежів з одного об'єкта податкування та створення єдиного ідеального податку</p>
	
2. Принципи етико-правового спрямування	
<i>Принцип податкоспроможності</i> — означає, що тягар оподаткування має бути поставлений у залежність безпосередньо від конкретного	<i>Принцип рівнонапруженості</i> — передбачає, що зобов'язання перед бюджетом щодо сплати податків встановлюється для всіх

доходу та рівня добробуту	платників відповідно до їх можливостей і результатів діяльності шляхом єдиних або диференційованих ставок
3. Принципи загальнооекономічного спрямування	
Принцип системності та внутрішньої цілісності оподаткування — відображається у взаємопов'язаності, узгодженості змін основних податкових показників при зміні ключових параметрів (ВВП та його структури), спрацьовує на єдність економічного простору країни	Принцип стабільності в оподаткуванні — означає, що податкова система має залишатись сталою протягом кількох років, що забезпечить інтереси не тільки платників податків, але й держави; зміна механізму має відбуватись еволюційним шляхом
Принцип гнучкості (еластичності) оподаткування — означає, що податковий механізм може оперативнo змінюватись у бік зменшення або збільшення податкового тягара згідно з об'єктивними потребами і можливостями держави	Принцип ефективності оподаткування — означає наявність інструментів у податковому механізмі, що стимулюють економічне зростання, господарську діяльність підприємств і підприємців

В Україні нині цілі податкової політики не є остаточно визначеними, до кінця не вирішені практичні проблеми реформування податкового механізму.

Податковий кодекс викликає неоднозначні трактування. *Обтяжливість* податкової системи України визначається не так величиною податкових ставок, як *складністю* вітчизняної системи податкового законодавства. За даними дослідження Paying Taxes 2011 за рівнем податкового навантаження на суб'єктів господарської діяльності, Україна займає 181 місце із 183 країн світу. В Україні сплачується 23 податків та платежів (було 39). Для порівняння, в Росії кількість платежів складає – 11, Чехії – 12, Польщі – 29, Білорусії – 82, Грузії – 18, США – 11, Китаї – 7, Румунії – 113. Щорічні витрати часу на оформлення і сплату податків компаній України в десятки разів перевищують більшість країн світу (Естонії – в 21 раз, Казахстан – у 14 разів). Проблема посилюється також *нестабільністю податкового законодавства*, зумовленою численними змінами й доповненнями до чинних нормативно-правових актів, зокрема щодо порядку сплати податків, зборів і обов'язкових платежів (приклад, діючий Закон про ПДВ). За таких умов становище суб'єктів підприємництва є критичним: більшість із них не в змозі відстежити всі зміни, а тому не знають, що саме, коли та в якому порядку вони повинні платити. Через *складність і запутаність* податкового поля країни виникла ситуація, коли майже всі підприємства стали порушниками законів (понад 90% перевірених підприємств).

Прослідковується *відсутність системності та послідовності* в питаннях зниження податків. Класична теорія ефективного оподаткування стверджує, що для досягнення максимального позитивного зниження ставок має супроводжуватись скороченням *податкових пільг*. Водночас, за різкого зниження ставок податку на прибуток підприємств та ПДВ відповідно до Податкового кодексу, уряд значно розширює перелік пільг, звільнень та преференцій, зокрема в рамках спеціальних податкових режимів. Так, суми наданих преференцій з ПДВ, податку на прибуток та акцизного податку в ряді регіонів України перевищують річні надходження до Державного бюджету. Не викликає сумніву й той факт, що через нагромадження податкових пільг набули розвитку *тіньові схеми* ухилення від оподаткування та утворилася національна олігархія. В результаті пільгами користувались підприємства й галузі, що спроможні вийти із кризи й розвиватися без довгострокового пільгового режиму оподаткування та які не є основою підвищення конкурентоспроможності національної економіки. А ринково орієнтовані підприємства, що потребують фінансової підтримки для освоєння нових ринків, технологій, продуктів, навпаки, змушені платити більшу частину податків.

Вітчизняна практика також засвідчує, що стимулювання шляхом надання податкових пільг призводить до значних зловживань при їх використанні. Підтвердженням є те, що від 47 до

53 % підприємств, які працюють у офіційному секторі економіки, перебувають у "тіні", близько 40 відсотків - протягом останніх 5 років були *збитковими*. Причому потребує уваги той факт, що різні податкові пільги здебільшого надавалися збитковим підприємствам, із застарілим і спрацьованим обладнанням. Таким чином, увесь податковий тягар лягає на менш ніж третину функціонуючих вітчизняних підприємств, що знижує їх конкурентоспроможність порівняно з іноземними компаніями й вітчизняними підприємствами, які працюють у тіньовому секторі.

Боротьба за преференції призводить до загострення *корупції*, тобто вибір та надання податкових пільг залежить від міцності та позиції окремих груп депутатів, які лобіюють у парламенту інтереси платників переважно тих галузей господарювання, які перебувають у стані стагнації.

Жорстка податкова політика України в наш час побудована переважно на кейнсіанському та класичному підходах, які передбачають масштабне державне фінансування. Тобто така політика посилює відповідальність держави за раціональне використання податкових ресурсів. Проте за умов існування ринкової економіки податкові домагання держави об'єктивно обмежені. Оперуючи поняттям *«податкова держава»*, Й.Шумпетер попереджав про те, що сягнувши певного рівня, претензії тиску заходять у суперечність з економічними потребами, стають соціально та психологічно неприйнятними. Послідовники фіскальної соціології особливо наголошують на тому, що розширення державного сектору економіки за рахунок приватного веде до згортання підприємницької діяльності. Теза – не можна безкарно маніпулювати параметрами господарчої діяльності – заробітною платою, цінами, матеріальною зацікавленістю, - в країнах Західної, й, особливо, Східної Європи збулося повністю.

В цьому аспекті заслуговує уваги досвід безпосередньої **реалізації бюджетно-податкової політики в розвинутих ринкових країнах.**

Післявоєнний період (1946—1950 рр.) є періодом бюджетної активності держав, податкова політика була жорстка і будувалась на кейнсіанських рецептах.

Наступний 20-річний етап — до початку 70-х років — період економічного зростання. Головна мета — створити *«трансфертну державу»*, *державу добробуту з високим рівнем соціальних витрат*. Доходи та витрати держави широко використовувались для проведення кейнсіанського антикризового регулювання.

Подальший переломний період — **друга половина 70-х років**, що характеризується нафтовою кризою та виникненням стагфляції. *Банкрутство кейнсіанських методів управління економікою. «Трансфертна держава» вийшла за оптимальні межі.* Необхідність у радикальних змінах у бюджетно-податковій політиці.

Пріоритетами бюджетно-податкової політики у **70—80-ті роки** у розвинутих країнах стали *грошово-кредитне регулювання та зміцнення ринкових засад на базі нової моделі змішаної економіки..* Бюджетно-податкова політика використовувалась у поєднанні з монетарними засобами регулювання.

З 90-тих років XX століття - прискорення інтеграційних процесів в Європі. Разом з тим, принципи проведення бюджетно-податкової політики розвинутих

зарубіжних країн формувалися відповідно до *національних особливостей і традицій*..

На сьогодні у світі в залежності від частки ВВП, яка перерозподіляється через бюджет, реалізуються наступні моделі бюджетно-податкової політики.

Неоліберальна англосакська модель (США, частково Великобританія, 40% ВВП перерозподіляється через бюджет) орієнтована на ринковий розподіл доходів при мінімальному втручанні держави в їх регулювання. Як наслідок, *збільшення суспільного добробуту*. Стосовно останнього положення мова іде про збільшення національного доходу на душу населення, але не про розподіл цього добробуту між групами населення й індивідами. Тому в Україні така модель соціально-економічної доктрини державотворення буде суперечити Конституції і є неприйнятною як з економічної, так і з соціальної сторони. Крім того, доказом неефективності даної моделі є досвід країн – «розвинутих ринків», де держава жорстко управляє економікою і які досягли найбільших середніх річних темпів росту ВВП: Китай – 6,7%, Південна Корея – 8,3%, Японія – 3,8%, тоді як в США – 2,4%, в Великобританії – 1,6%.

Рейнська модель (Німеччина, Франція, більшість розвинутих країн ЄС, близько 50%ВВП перерозподіляється через бюджет) заснована на ордо ліберальних і соціально-ринкових засадах. У цій моделі визнаються необхідність і доцільність державного перерозподілу доходів для здійснення соціального урівноваження всіх соціальних груп, але такою мірою, щоб не порушити конкурентоспроможність ринкового механізму. Країни рейнської групи ближче до стану, який в теорії добробуту називається суспільним оптимумом, тобто в порівнянні з англосакською моделлю:

досить жорстка залежність оплати праці від кваліфікації, стажу роботи і відданості підприємству;

спостерігається низький ступінь нерівності та високий рівень добробуту;

число бідних, як мінімум, в три рази менше;

система охорони здоров'я й освіти ефективніша і доступніша.

У *скандинавській соціально - напруженій моделі* (Швеція, Данія, Норвегія, через бюджет перерозподіляється 50 - 60%ВВП) посилені всі соціальні риси рейнської моделі: 1) ринок є механізмом, який ще більшою мірою само організується; будь – яке незначне втручання держави в економіку відсутнє, діяльність підприємців в значній мірі незалежно від держави; 2) перерозподільна функція держави є більш егалітарною (вирівнювальною). Відмінні особливості цієї моделі пов'язані не з економічними, а з політичними чинниками (принципи соціальної демократії на протязі десятиліть). Характерними рисами скандинавської моделі є:

політика вирівнювання держави у сфері заробітної платні;

високими розмірами оподаткування та прогресивною шкалою прибуткового податку порівняно з рештою промислово розвинених країн, що призводить до вирівнювання величини доходів, які одержують через систему заробітної платні ще до отримання соціальних трансфертів;

пріоритетним напрямом соціальних витрат є не боротьба з бідністю за допомогою трансфертів, а програми створення нових робочих місць, професійної підготовки і перепідготовки, допомоги безробітним;

розвиненішою і повнішою системою обов'язкового соціального страхування, яка забезпечує всіх (у тому числі й забезпечених громадян) виплатами у разі хвороби, при догляді за малолітніми дітьми, виході на пенсію, а також компенсує навчання.

Загальновизнано, що *менталітет суспільства* (сформована століттями свідомість людей), *податкова культура* (підхід до пояснення й вирішенні податкових проблем), *психологічне сприйняття дій держави* у сфері податкового тиску на індивіда мають дві основних прояви у його поведінці: підтримує державу сплатою податків у повному обсязі, або зробити усе можливе, щоб зменшити податкове навантаження (тобто проявить опір). Як результат, в країнах з соціально орієнтованою економікою – Швеції, Норвегії, Швейцарії всі доходи економічних агентів легалізовані і «тіньова економіка» відсутня.

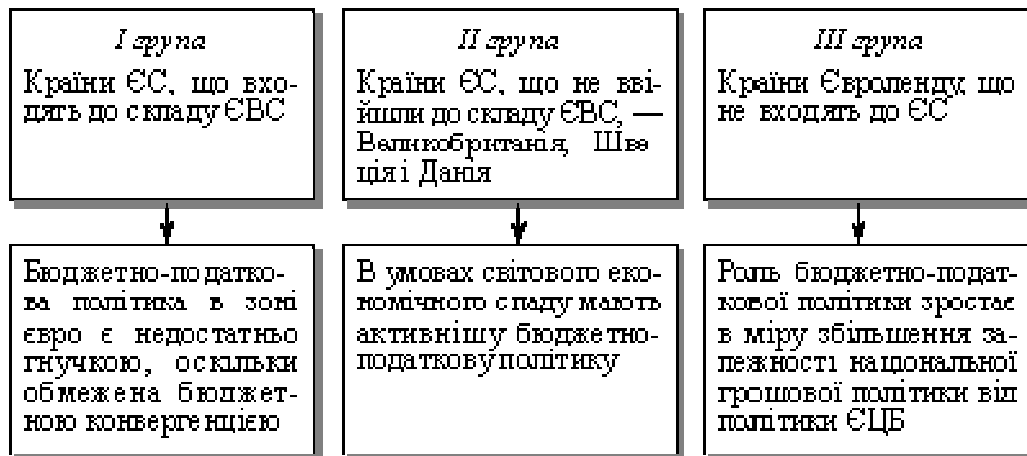

Рис. 2. Класифікація європейських країн за ступенем використання бюджетно-податкової політики як інструменту макроекономічного регулювання національної економіки

В умовах глобальної фінансової кризи накопичений державний борг – головна проблема більшості країн з розвинутою економікою (у Японії - 220% ВВП, Італії – 118 % ВВП, США – 91% ВВП, Франції -84%ВВП). Кредити, позики, облігації для покриття державних витрат – це відстрочені податки, збори та обов'язкові платежі, які треба повертати. Тому на сучасному етапі, на думку фахівців, доцільно проведення зваженої «змішаної політики» (*policy mix*), яка передбачає поєднання монетарного регулювання та фіскальних важелів. Причому грошова-кредитна та бюджетно-податкова політика повинна проводитися узгоджено і не перешкоджати структурним реформам.

З цього приводу заслуговує досвід Росії, яка за рахунок проведення раціональної антикризової *policy mix* за результатами 2011року зайняла третю позицію в рейтингу країн економічного розвитку БРІК (Бразилія, Росія, Індія, Китай, Південно-Африканська республіка – близько 60% населення та 30% ВВП світу) по темпах росту ВВП та показнику інфляції. При цьому нашим стратегічним

сусідом (переважно за рахунок ефективного використання наявних природних ресурсів) в останні роки значно зменшений зовнішній державний борг (за 2011 рік на 10,4% і частка його в ВВП до 5%), що є «стартовими» умовами для проведення незалежних економічних реформ та експансії як кредитора на світові ринки в майбутньому.

В Україні доцільно реалізувати переваги такої політики. Такий підхід відповідає сучасним глобальним тенденціям (економічна інтеграція, свобода у виборі переваг, можливостей розміщення та ведення бізнесу, переміщення капіталу в країни з сприятливим податковим кліматом).

4. Особливості бюджетного процесу країн для досягнення економічної стабільності

Основою фіскальної політики є бюджет. Як економічна категорія **бюджет** є системою грошових відносин між державою, суб'єктами господарювання, населенням, міжнародними суб'єктами фінансових відносин із приводу розподілу й перерозподілу частини вартості валового внутрішнього продукту у процесі створення й використання централізованих фондів фінансових ресурсів.

Державний бюджет – це розпис (кошторис, баланс) грошових доходів та витрат держави. **Дефіцит** бюджету – це перевищення видатків бюджету над його доходами, **профіцит** – перевищення доходів бюджету над його видатками / *БК, ст.2/*.

Кожна держава має свою бюджетну систему і встановлює принципи її побудови, структури, взаємозв'язок об'єднаних у ній складових, тобто бюджетний устрій.

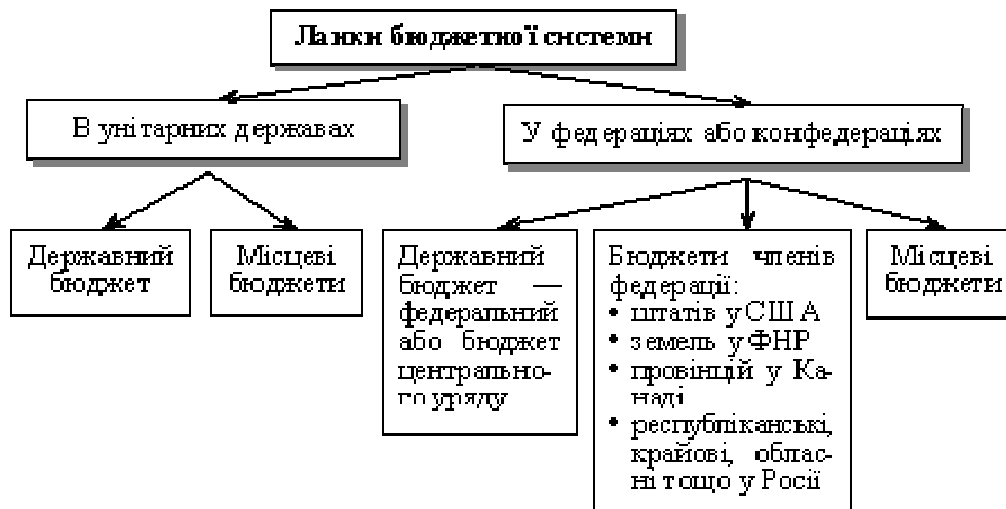
Бюджетна система — врегульована правовими нормами сукупність усіх видів бюджетів, які створюються в країні відповідно до її бюджетного устрою.

Бюджетний устрій — організація та принципи побудови бюджетної системи, встановлення складу, структури та взаємозв'язку між об'єднаними в ній складовими, що визначаються державним устроєм країни.

Бюджетний устрій ґрунтується на таких засадах:

1. відокремлення видів бюджетів, що створюються в даній країні.
2. встановлення принципів побудови бюджетної системи.
3. розмежування доходів і видатків між ланками бюджетної системи.
4. визначення характеру і форм взаємовідносин між бюджетами.

Організація бюджетної системи, або бюджетного устрою, визначається державним устроєм країни. Залежно від організації структури розрізняються унітарні (єдині), федеративні та конфедеративні держави.

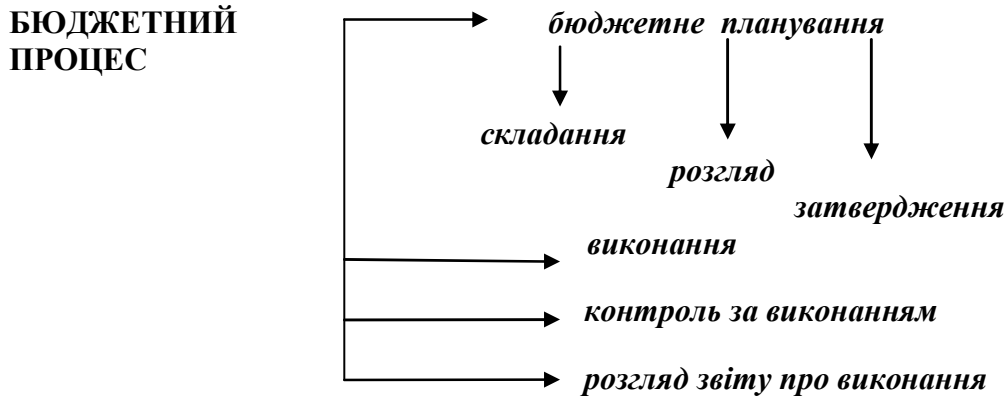
Дві групи федеративних держав з трьох рівнявою організаційною структурою: з високим рівнем децентралізації (США, Канада, Швейцарія); з високим рівнем централізації (Німеччина, Росія). К другій групі можливо віднести Україну з її спробою створення раціональної податкової системи

Слід зазначити, що на перших етапах розвитку бюджетна система багатьох країн характеризувалась залежністю державного бюджету від місцевих фінансів. Після Другої світової війни процес централізації бюджетної системи стосовно доходів різко посилювався в усіх державах. Істотно зросла питома вага державного бюджету в загальному обсязі ресурсів бюджетної системи. Наприклад, у США цей показник становить понад 50 %, у Великобританії — понад 70 %. За видатками спостерігається інша тенденція: збільшення питомої ваги в загальній сумі видатків бюджетної системи місцевих бюджетів, на які уряд перекладає значну частину витрат, спрямованих на розвиток економічної та соціальної інфраструктури, а також частину витрат на відтворення кваліфікованої робочої сили.

Бюджетна система України побудована на таких принципах (ст. 7 БК):

- 1) **єдності** (забезпечується єдиною правовою базою, єдиною грошовою системою, єдиним регулюванням бюджетних відносин, єдиною бюджетною класифікацією, єдністю порядку виконання бюджетів та ведення бухгалтерського обліку і звітності);
- 2) **збалансованості** (повноваження на здійснення витрат бюджету повинні відповідати обсягу надходжень до бюджету на відповідний бюджетний період);
- 3) **самостійності** (Державний бюджет України та місцеві бюджети є самостійними). Держава коштами державного бюджету не несе відповідальності за бюджетні зобов'язання місцевих органів влади та навпаки.
- 4) **повноти** (до складу бюджетів підлягають включенню всі надходження та витрати);
- 5) **обґрунтованості** (формування на реалістичних макропоказниках);
- 6) **ефективності та результативності** (усі учасники бюджетного процесу мають прагнути досягнення запланованих цілей при залученні мінімального обсягу бюджетних коштів);
- 7) **субсидіарності** (розподіл видів видатків між державним бюджетом та місцевими бюджетами, а також між місцевими бюджетами ґрунтується на необхідності максимально можливого наближення надання послуг до їх безпосереднього споживача);
- 8) **цільового використання бюджетних коштів**;
- 9) **справедливості і неупередженості** (побудова на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами);
- 10) **принцип публічності та прозорості**.

Бюджетний процес – регламентований бюджетним законодавством процес складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання, а також контролю за дотриманням бюджетного законодавства (ст. 2, 19 БК).

У кожній країні структура державного бюджету і бюджетний процес мають свої національні особливості. Це залежить від характеру адміністративної системи, структурних особливостей національного господарства, історичних та інших чинників. Наприклад, у різних державах початок бюджетного року є різним. Так, у Франції, Німеччини, Італії, Бельгії, Голландії, Швейцарії він збігається з календарним роком; у Великобританії, Швеції – з 1 квітня по 31 березня, у Австрії, Японії, Канаді — з 1 липня по 30 червня; в США — з 1 жовтня по 30 вересня.

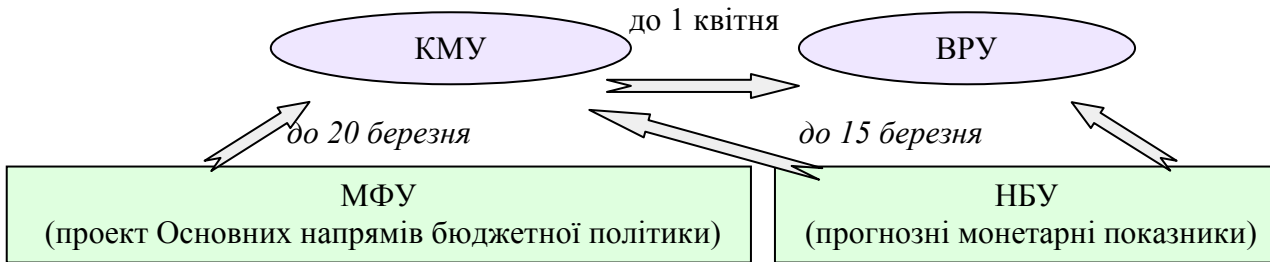
Це пояснюється історичними причинами, традиціями, пов'язаними з термінами скликання сесій законодавчих органів. У федеративних державах бюджетний рік у членів федерації може не збігатися з федеральним бюджетом. У США, наприклад, багато штатів мають інший початок бюджетного року, ніж це встановлено для федерації. Крім того, існує пільговий термін — це час, що надається для завершення фінансування окремих об'єктів, закриття фінансових рахунків. Цей період коливається в країнах від 1 до 5 місяців. Протягом цього часу уряд має право здійснювати фінансування за рахунок коштів, передбачених по вже закінченому бюджетному року, не випрошуючи нових дозволів. Бюджетний рік з включенням пільгового терміну складає рахунковий період, під яким розуміється фактичний період виконання бюджету з урахуванням пільгового терміну.

Відповідно до ст. 3 Бюджетного кодексу України, бюджетний період для всіх бюджетів, що складають бюджетну систему, становить один календарний рік, який починається 1 січня кожного року і закінчується 31 грудня того ж року. Неприйняття Верховною Радою України Закону про Державний бюджет України до 1 січня не є підставою для встановлення іншого бюджетного періоду.

Основні цілі податково-бюджетної політики на середньострокову перспективу (3 роки) визначаються постановами КМУ.

Бюджетний цикл – діяльність органів державної влади й місцевого самоврядування починаючи з розробки й складання проекту акта про бюджет, закінчуючи затвердженням звітності про його виконання. Бюджетний цикл в Україні охоплює всі стадії бюджетного процесу, у тому числі бюджетний період, і триває більше двох років.

ВИЗНАЧЕННЯ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НА НАСТУПНИЙ ПЕРІОД (ст.33 БК)

Проект Закону про Державний бюджет України на наступний період подається Кабінетом Міністрів України до ВРУ та Президенту України до 15 вересня поточного року.

Для довідки: ряд країн має триваліший термін бюджетного циклу. Зокрема, у США він триває три роки, оскільки перша стадія (складання проекту бюджету) займає 1,5 року. У ФРН процес складання проекту державного бюджету починається за 6 місяців до бюджетного періоду, в Японії - за 7, у Франції - за 14 місяців.

Маастрихтською угодою (Нідерланди, підписана у лютому 1992р.) закладені критерії фінансової конвергенції країн – членів ЄС.

Грошово-кредитні	1) інфляція в країні-учасниці не може перевищувати середній з трьох найнижчих темпів інфляції у ЄВС більше ніж на 1,5 % 2) відсоткова ставка у країні не може перевищувати середню з відсоткових ставок трьох країн з найнижчими темпами 3) валютний курс країни повинен змінюватися у вузьких межах без девальвації впродовж принаймні двох років
Бюджетні	4) державний борг країни не може перевищувати 60 % її ВВП 5) бюджетний дефіцит країни не може перевищувати 3 % її ВВП

Два останніх критерії є жорсткими бюджетними обмеженнями і стосуються ризику монетизації державного боргу, коли його збільшення не супроводжується зростанням ВВП.

Бюджетна конвергенція — складова фінансової конвергенції країн — членів ЄС, змістом якої є цілеспрямоване зниження структурних бюджетних дисбалансів, що забезпечує скорочення бюджетного дефіциту та державного боргу.

Пакт стабільності й розвитку передбачає безумовне дотримання кожною країною ЄС структурного дефіциту бюджету на рівні 0,5%, загального дефіциту не більш ніж 3% від ВВП і державного боргу, який не перевищує 60% ВВП. Перевищення 3 % рівня бюджетного дефіциту допускається лише у разі 2 % економічного спаду, що є унікальним явищем, оскільки жодна європейська економіка не мала такого протягом останніх 20 років. За думкою фахівців, досягнення вказаних показників можливо тільки при проведенні збалансованої бюджетно-податкової і кредитно-грошової політики європейських країн, прогресу в напрямку податкової координації та гармонізації при збереженні відмінностей національних податкових систем.

З цього приводу після провальних 2008-2009 років у 2010, і особливо у 2011 році виважена монетарна політика Нацбанку України та бюджетна політика уряду дозволили досягнуті рекордно низького рівня інфляції в країні (4,6%), прямий державний борг скорочений до 27,4%ВВП (на 2,5% за рік), при цьому реальний ріст валового внутрішнього продукту у 2011 році становив майже 5 відсотків.

Що стосується Державного бюджету України на 2012 рік, то він побудований на ідеології переходу «від стабілізації та протидії проникненню другої хвилі світової фінансової кризи до сталого розвитку», при цьому застосована *модель бюджетного процесу*, базовими принципами якої є:

1. *проактивний характер;*
2. *соціальна орієнтація;*
3. *інвестиційно-інноваційна складова;*
4. *децентралізація надходжень та видатків;*
5. *виважена боргова політика (на 2012-13рр приходяться пікові виплати по державного боргу).*

Взагалі, «*наша стратегічна ціль залишається незмінною – створення умов сталого економічного зростання для забезпечення входження України протягом наступних 10 років до числа 20-ти найбільш економічно розвинених держав світу шляхом реформування державних фінансів та успішної реалізації державних реформ в інших сферах, ініційованих Урядом*» (колегія Міністерства фінансів України від 13.01.2011)

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Орієнтирами для України в умовах глобалізації економіки повинно стати проведення зваженої «policy mix», яка передбачає поєднання монетарного регулювання та фіскальних важелів, побудованих на основі ліберально-обмеженої моделі. Така політика спрямована на вирішенні наступних завдань:

- стимулювання стабільного економічного розвитку (ріст ВВП на 7 відс. щороку) за допомогою інвестиційно-інноваційної складової, структурної перебудови національної економіки і вирішення питань ресурсо - та енергозбереження в перспективі;

- забезпечення оптимального наповнення бюджетів за рахунок розширення податкової бази – детінізації економіки і вирівнювання диспропорцій в оподаткуванні, протидії корупції, обмеження економічно необґрунтованих преференцій в оподаткуванні, подальше скорочення кількості податків та обов'язкових платежів, удосконалення податкових інструментів стимулювання підприємництва, формування податкової культури;

- стабільність державних фінансів та підвищення віддачі банківської системи в напрямку подальшого скорочення державного боргу, підтримки щорічного бюджетного дефіциту на рівні не більш 3 відсотків від ВВП, перегляду структури державних витрат для їх раціонального цільового використання в пріоритетних напрямках розвитку країни;

- забезпечення соціальних гарантій: добробуту та зайнятості населення, розвиток людського капіталу тощо.

Такий підхід відповідає сучасним світовим тенденціям, базується на стабільності політичної системи країни, і повинен мати еволюційний характер. При реалізації концепції бюджетно-податкової політики потребує уваги особливий геополітичний стан України – з одного боку євроінтеграційний вектор спрямованості країни, з другого використання досвіду Росії як основного зовнішньоторгового партнера.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Финансы: Учебник /Под ред. В.В.Ковалева. М: ТК Велби, изд-во Проспект, 2004.
2. Куценко Т. Ф. Бюджетно-податкова політика: Навч.-метод. посібник. — К.: КНЕУ, 2002.-256с.
3. Литвиненко Я. В. Податкова політика : навч. посіб. / Я. В. Литвиненко. — К. : МАУП, 2003. — 224 с. — [С.4].
4. Економічний аналіз у діяльності органів державної податкової служби України. Ч.1 «Аналітична складова у діяльності органів ДПС України». Навч. посібник для слухачів проф.прогр.підвищення кваліфікації/ ДПС України; Упоряд. І.С.Санжаревська, Н.В.Нечай. - К.: ДП «ІВЦ ДПА України», 2011. — 336с.
5. Бурда, Майкл, Виплош, Чарлз. Макроекономіка: Європ. Контекст /Пер. з анг.— К.:Основи, 1998 — С.76-102.
6. Базилевич В. Економіка / В. Базилевич, Л. Баластрик. — К.: Четверта хвиля, 2005.
7. Мікроекономіка і макроекономіка / За ред. С.Будаговської. — К.: Основи, 1998.
8. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. — М. : Наука, 1993. — 572с.
9. Варналій З. Підвищення ефективності податкової політики як чинник конкурентоспроможності підприємництва України // Теоретичні та прикладні питання економіки: Зб. наук. пр. — К.: Вид.-поліграф. центр "Київський університет", 2009. — Вип. 19. — С. 24.
10. Максимова Л.П., Федорченко Д. С. Вплив системи податкового регулювання на конкурентоспроможність вітчизняної економіки // Фінанси України. — 2007. — № 6. — С. 58—59.
11. Держкомстат України. — www.ukrstat.gov.ua.
12. Геец В. Бюджетная политика в Украине: проблемы и перспективы. «Зеркало недели», 2004., №5 (7 февраля).
13. Шумпетер Й. Капитализм, социализм и демократия. — М., 1995. — С.456.
14. Крисоватий А.І. Аксиоми суспільного вибору в податкових фінансах. Економічна теорія. К., ІЕП НАН України. 2007, №4, с.30-40.
15. Strengthening Fiskal Credibility. Fiskal Update/ IMF, January 2011.
16. Деньги, 2012, №3(221), с.16-19.
17. Инвест газета, 2012, №3, с.14-15.
18. Науково-практичний коментар до Бюджетного кодексу України /кол. авторів, аг. Редакція, передмова Ф.О. Ярошенка/ - К.: Зовнішня торгівля; УДУФМТ. 2010. 592с.
19. Розпутенко І.В. Бюджетний процес. — К.

ТЕСТОВІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. До негативних наслідків бюджетно-податкового регулювання держави належать:

- а) довготривала економічна криза;
- б) надмірна інфляція;
- в) негативний вплив бізнесу на навколишнє середовище;
- г) надмірний податковий тягар на підприємництво;
- д) нерівномірність економічного розвитку територій, регіонів;
- е) слабкий соціальний захист населення.

2. Бюджетно-податкова політика виконує функцію економічного регулювання, коли:

- а) виступає інструментом перерозподілу ВВП;
- б) виступає інструментом управління економікою;
- в) забезпечує необхідні фінансові ресурси для урядової діяльності;
- г) сприяє економічному зростанню;
- д) стимулює структурну перебудову економіки;
- е) держава здійснює трансфертні виплати окремим категоріям населення.

3. Бюджетно-податкова політика виконує фіскальну функцію, коли:

- а) виступає інструментом перерозподілу ВВП;
- б) виступає інструментом управління економікою;
- в) забезпечує необхідні фінансові ресурси для урядової діяльності;
- г) сприяє економічному зростанню;
- д) стимулює структурну перебудову економіки;
- е) держава здійснює трансфертні виплати окремим категоріям населення.

4. Переважно витратним буде характер бюджетно-податкової політики у разі, коли уряд віддає перевагу:

- а) економічному зростанню;
- б) соціальному захисту та згладженню проблем економічної нерівності;
- в) нагромадженню;
- г) споживанню;
- д) прямому регулюванню;
- е) непрямому впливу на ринкові стимули.

5. Відносна межа ефективності бюджетно-податкової політики, що пов'язана з її функцією вирівнювання доходів, є:

- а) мотиваційною;
- б) кон'юнктурною;
- в) соціальною;
- г) мінімально допустимою;
- д) максимально допустимою.

6. Відносна межа перерозподілу доходів, за яку держава не має переходити за будь-якою моделі ринкової економіки, є:

- а) мотиваційною;
- б) кон'юнктурною;
- в) соціальною;
- г) мінімально допустимою;
- д) максимально допустимою.

7. Який принцип податкової політики використовується при аналізі справедливості оподаткування:

- а) податкоспроможності;
- б) рівнонапруженості;
- в) еластичності;
- г) ефективності;
- д) єдиного податку;
- е) множини податків.

8. Мито, ПДВ, акцизи є податками і зборами:

- а) загальнодержавними;
- б) місцевими;
- в) прямими;
- г) непрямими;
- д) прибутковими;
- е) продуктовими.

9. Податок на прибуток підприємств є:

- а) загальнодержавним;
- б) місцевим;
- в) прямим;
- г) непрямим;
- д) прибутковим;
- е) продуктовим.

10. Концепція бюджетної політики, за якою місцевій владі та місцевому бюджету відводиться пасивна роль виконавця політики центральних органів управління, називається:

- а) концепцією бюджетної децентралізації;
- б) концепцією функціональних фінансів;
- в) концепцією бюджетного унітаризму;
- г) концепцією вирівнювання розвитку.

11. Пакт стабільності означає:

- а) перевищення 3% рівня бюджетного дефіциту (допускається лише у разі 2 % економічного спаду);
- б) перевищення 2% рівня бюджетного дефіциту (допускається лише у разі 3 % економічного спаду);
- в) бюджетний дефіцит не може перевищувати 3 % ВВП;
- г) державний борг не може перевищувати 60 % ВВП.

12. Бюджетна конвергенція вирішує проблему:

- а) гармонізації бюджетних систем країн ЄС;
- б) синхронізації циклічних коливань в ЄС;
- в) правового забезпечення бюджетно-податкової політики;
- г) контролю над бюджетною і кредитно-грошовою політикою;
- д) бюджетних дисбалансів в умовах зближення бюджетних систем.

13. Ріст державних витрат збільшує реальний ВВП тільки в тому випадку, якщо:

- а) держвитрати направляються на закупівлі товарів і послуг, а не на оплату чиновників;
- б) держвитрати супроводжуються збільшенням пропозиції грошей;
- в) держвитрати не витісняють рівновеликого обсягу витрат у недержавному секторі;
- г) держвитрати фінансуються за рахунок випуску державних позик.

14. Все вказане може розглядатися як автоматичний стабілізатор, за винятком:

- а) подорожного податку;
- б) інвестиційного податкового кредиту;
- в) корпоративного податку;
- г) податку на продаж.

15. Проведення стимулюючої фіскальної політики потребує:

- а) збільшення державних видатків, збільшення податків або одночасного застосування цих заходів;
- б) зниження державних видатків та скорочення податків;
- в) скорочення державних видатків і підвищення податкових ставок;
- г) збільшення державних видатків, скорочення податків або одночасного застосування цих заходів.

16. Уряд може погіршити ситуацію з інфляцією в тому випадку, коли буде:

- а) підвищувати податки;
- б) збільшувати державні витрати і фінансувати бюджетний дефіцит за рахунок позик на внутрішньому відкритому ринку;
- в) продавати центральному банкові державні цінні папери з метою фінансування власних витрат;
- г) використовувати зовнішні позики для фінансування бюджетного дефіциту.

17. Система оподаткування - це:

- а) сукупність податків і платежів, принципів, методів та засобів справляння і контролю за їх надходженням до централізованих фондів
- б) відносини, що виникають між платниками та державою в процесі оподаткування
- в) розподіл доходів і податкових зобов'язань платників податків
- г) податкові надходження до бюджету.

18. Із податного переліку оберіть чинники формування системи оподаткування:

- а) втрати бюджету держави та їх обґрунтованість
- б) рівень розвитку добробуту населення та його доходів
- в) рівень розвитку економіки держави в цілому
- г) рівень розвитку окремих регіонів та галузей національної економіки
- д) рівень розвитку підприємництва
- е) всі варіанти відповідей вірні.

19. Податкова політика держави здійснюється:

- а) через державні фінансові інститути
- б) за допомогою прийняття спеціальних законів
- в) через органи місцевого самоврядування
- г) через податковий механізм

20. За рівнем стягнення види податків класифікуються на:

- а) загальнодержавні
- б) спеціальні (цільові)
- в) місцеві
- г) тверді, кратні суми, ступінчасті, регресивні, пропорційні, лінійні

21. За цільовим призначенням види податків класифікуються на:

- а) податки складні (дольові)
- б) податки розкладні
- в) загальні (знеособлені)
- г) спеціальні (цільові)

22. За формою оподаткування види податків класифікуються на:

- а) податки на споживання
- б) податки на робочу силу
- в) прямі
- г) податки на капітал
- д) непрямі

23. Встановіть відповідність між терміном та його змістом:

Податкова політика		засіб втілення інституцій, реалізації дій, заходів, напрям яких визначений податковою політикою
Податкова система		система відносин, що складаються між платником податків і державою, а також стратегіями їх дій у різних умовах господарювання та економічних системах
Державна податкова служба		діяльність державних органів у сфері оподаткування
Податкові органи		державні органи, які у межах своєї компетенції, визначеної законодавством, здійснюють контроль за своєчасністю, достовірністю, повнотою нарахування податків і зборів (обов'язкових платежів) та погашенням податкових зобов'язань чи податкового боргу
Контролюючі органи		органи, основним завданням діяльності яких є здійснення контролю за додержанням податкового законодавства
Податкове адміністрування		професійна діяльність осіб, які займають посади в державних податкових органах та їх апараті щодо практичного виконання завдань і функцій держави у податковій сфері та одержують заробітну плату за рахунок державних коштів

24. Із наданого переліку оберіть принципи, на яких ґрунтується бюджетна система України:

- а) збалансованості
- б) відокремленого розподілу відповідальності
- в) повноти
- г) наочності
- д) цільового використання бюджетних коштів
- е) публічності та прозорості
- ж) відповідальності учасників бюджетного процесу

25. З наведених варіантів оберіть коректну послідовність етапів бюджетного процесу: 1- виконання; 2- розгляд; 3- затвердження; 4 – складання:

- а) 1,2,3,4
- б) 2,3,1
- в) 4,3,2,1
- г) 4,2,3,1

26. Бюджетний період для всіх бюджетів, що складають бюджетну систему України, становить один календарний рік, який починається з:

- а) 1 січня кожного року і закінчується 1 січня наступного року
- б) 1 січня кожного року і закінчується 31 грудня того ж року
- в) дати прийняття Верховною Радою України закону про Державний бюджет

27. Бюджетний цикл охоплює всі стадії бюджетного процесу і триває в Україні:

- а) більше 2-х років
- б) 1 рік
- в) більше 3-х років

28. До органів оперативного управління бюджетом відносяться:

- а) Міністерство фінансів України
- б) ДПС в областях
- в) ДПСУ
- г) КРУ
- д) Рахункова палата

29. Валовий національний продукт (ВНП) – це сукупна вартість за ринковими цінами усього обсягу кінцевих товарів і послуг, вироблених у даній країні впродовж одного року яка:

- а) враховує доходи фірм і громадян даної країни, отримані за кордоном та виключає доходи зарубіжних компаній та осіб, які займаються діяльністю в даній країні
- б) враховує доходи зарубіжних компаній та осіб, які займаються діяльністю в даній країні та виключає доходи фірм і громадян даної країни, отримані за кордоном

30. Основні критерії бюджетної конвергенції в ЄС:

- а) державний борг не може перевищувати 60 % ВВП;
- б) бюджетний дефіцит не може перевищувати 3 % ВВП;
- в) в умовах економічної кризи бюджетно-податкова політика має бути активною;
- г) інфляція не може перевищувати середній з трьох найнижчих темпів інфляції в ЄВС більше ніж на 1,5 %;
- д) валютний курс має змінюватись у вузьких межах без девальвації впродовж двох років;
- е) жорстка рестриктивна бюджетно-податкова політика.

ДЛЯ НОТАТОК

[illegible]